

Ч. 18. Видавництво ім. А. Бончевського. Р. II.

ЧИТАЛЬНЯ

ЗМІСТ:

Іде чужим ходив до царя правди шукати ...	В. Г.
Зі гір ...	В. Іванець
За лемлю ...	І. Діброви
Світ боя Аллага ...	А. Дорошевич
Як волк помстився на цареви ...	Калюж

Ціна 15 центів.

1905.

З ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“ 209 LINDEN STR. SCRANTON, PA.

ВИДАВНИЦТВО ІМ. АНТОНА БОНЧЕВСКОГО.

Ч И Т А Л Й Н Я

ЗМІСТ:

Як мужик ходив до царя правди шукати.....	В. Г.
З гір.....	В. Іванець.
За землю.....	І. Діброва.
Світ без Аллага.....	А. Дорошевич.
Як вояк помстився на цареви.....	Казка.

1905

З друкарні „Свободи“, Лінден стр., Скрантон. Па.

Як мужик ходив до царя правди шунати.

(З дійсного життя.)

В Росії, на Україні, проводили нову галузь одної державної залізниці. Звичайно, власникам землі, через яку переходив залізничний шлях платили, скілько коштувала захоплена лінією земля. Але одному селянинови заплатили за его землю так мало, що він за ті гроші не годен був купити і в двоє меншого кавалка землі. Всі его клопоти і скарги перед залізничними урядниками не привели ні до чого, і він рішив скаржити ся перед судом на залізницю. Пішов він до адвоката, і росказав ему, як сильно его покривджене і просив почати процес проти залізниці.

Коли адвокат узняв, що та залізниця державна, то почав відраджувати селянинови процесувати ся з нею, а радив ему полагодити ту справу в якийсь інший спосіб. Адвокат з досвіду знов, що процесуватись проти державних інституцій або урядників — то даремна

праця, і через те радив селянинови дати кому-небудь з залізничих урядників доброго хабара, і тогді его справа буде добре полагоджена. Але селянин не міг з тим погодити ся, бо раз, що у него не було грошей на хабара, а вдруге его справа здавалась ему дуже простою, і кривда зовсім очевидною.

„І дурень“, мислив він, „розумієть, як ему росказати, а не то, щоб такі мудрі люди, які сидять в суді. Прецінь же державні судиї, це не те, що наші волосні, що за пів кварти горівки, хоч яку справу тобі полагодять. Адже тамтих судіїв сам цар поставив, щоб по правді судили людей“.

І пішов він до другого адвоката. Той також радив ему полагодити справу через хабара, але позаяк селянин дуже намагав ся процесувати, то адвокат нарешті згодив ся з ним і розпочав процес. Звичайно, як треба було чекати, з того нічого не вийшло; процесував ся селянин щось аж два роки, діло его переходило з одної судової інстанції до другої і врешті процес зістав програним по всіх інстанціях. Далі вже нікому було скаржигись.

Але, крім усего того, він ще мусів заплатити кошти програного процесу, а позаяк кошти ті виносили так богато, що він не годен був нігде позичити такої суми грошей, то ему про-

дали його ґрунт і хату, і він став жебраком.

Дуже ему було гірко, і не знати він, що далі почати. Нарешті, рішив він іти до самого царя скаржитися ему і на залізницю і на суддів, котрі замість того, щоби увzгляднити єю справу, зробили його цілком жебраком, між тим як справа його була така проста і кривда, заподіяна ему залізницею, така очевидна, що „і дурень зрозумів би“. Попросив він сільського дядка, щоб той написав ему подане до царя і розписав там про усі кривди, заподіяні ему від залізниці і від суддів, набрав повну торбу сухарів і подав ся піхотою до Петербурга.

„Аби тільки мені побачити царя,“ мислив він, „та подати ему подане. Вже ж він не є дурнійшій від усякого дурня, щоби не зрозумів такої простої справи. Хиба ж він не знає, що у нас земля коштує, адже ж те знає і мала дитина. Де ж то видано, щоб за землю, що мені ще п'ять років тому назад давали за неї по 300 рублів за десятину, давати по 110 рублів!?”

З такими думками прийшов він до Петербурга, і почав тут роспитувати де мешкає цар. Але ніхто не розумів його мови і він від кого не дістав доброї відповіди. Нарешті звернув ся він до одного поліцая. Той з его слів зрозумів тілько, що він питаете щось про

царя, і зараз потяг его до участку (поліційного офісу). Там его перш усего обшукали і коли знайшли при нім подане до царя, то набили ему добре потилицю і звеліли зараз же геть вибирати ся з Петербурга і не вертати ся назад, бо інакше опять будуть бити та ще і до вязниці посадять. Відировадили его з поліцаем за місто.

Але на другий день, він знов вернув до Петербурга, тілько тепер не був вже такий дурний, щоб знов питати поліцая, де мешкає цар. Він рішив, що треба троха тут пожити та добре роздивити ся, а там видно буде, що треба робити.

Найшов він собі роботу на складі дров і робив там щось дуже довгий час. Вже він підучив ся троха російської мови і почав розпитувати людей про царя. Єму сказали, що царя в Петербурзі тепер немає, що він поїхав в Петергоф, недалеко від Петербурга. Хоч ему і сказали, що до царя доступити простому чоловікові не можна, то він в то не вірив.

Попросив він, щоб написали ему подане до царя, бо те, що ему написав дяк, у него відбрали, як обшукували в участку. Взяв він те подане і подав ся до Петергоfu. Прийшов він до Петергоfu і давай розпитувати, чи не мігби знайти якої роботи при царській палаті. Єму сказали, що там потребують робітників смітати

сніг зі стежечок в парку, що коло палати. То було в зимі. Пішов він там пітати роботи. Єму сказали прийти завтра рано на роботу. Він прийшов і подане з собою принес, в тій надії, що може там ему трафить ся побачити царя. Але всіх робітників, раніш чим пустити до парку, там поліції обшукували. Обшукали і его, знайшли подане, набили ему опять потилицю і прогнали. Вертів ся він потім якийсь час в Петергофі, а тим часом цар знов виїхав до Петербурга.

Щось за два роки крутів ся він так, усе домагаючись побачити царя. Нераз его уже били за те подане. Уже він добре знов, де коли цар мешкає, але приступити до царя ему все не удавалось. Раз він дістав навіть роботу коло самої царської палати в Петербурзі: він там копав грядки на цвіти і цар в той час мешкав там, і він навіть бачив царя, як той проходив ся з царицею по саду, і подане ему удало ся привести з собою; але біля тих копачів грядок стояло богато жовнірів, котрі стерегли іх, щоби який небудь з них не кинув ся до царя з яким проханем.

Нарешті, узняв якось він, що межи тими жовнірами, що служать у палаті при самому цареві, знаходить ся один его земляк (краян). Розпитав він, як можна побачити того жовніра

і коли він має вільний час, і пішов до него. Той, звичайно, був дуже радий побачити ся з земляком. Розказав наш бідолаха тому жовнірові, яку він мав справу до царя і як він бідував в Петербурзі, і просив его, щоби він ему порадив, як подати цареви подане. Той вислухав его уважно і каже: „От що, чоловіче! Подати подане самому цареви в руки тобі віяк не удасть ся, посилати почтою — ти сам знаєш — також нема рациї. А коли ти хочеш, щоб твоя справа була увагляднена, то тое твое подане можна подати великому князеви, двоюрідному братови царя. Его цар дуже любить, він має велику силу в державі, майже таку, як і сам цар, і завідує царскою канцеляриєю (офісом). Я тобі роскажу зараз, коли і як то зробити, щоби твое подане дістало ся в руки самого того великого князя“.

І розказав ему жовнір, куди треба піти, в який саме час і кого треба питати, щоб побачити великого князя.

„Коли ти“, каже ему той жовнір, „усе так зробиш, як я тобі розказав, тогді твое подане попаде в руки може і самого царя, а коли не царя, то его двоюрідного брата, а то все одно, якби воно попало і цареви“.

Подякував той чоловік жовніреви за пораду і пішов собі. Після того, нічого про него не

було чути. Той жовнір чекав, що чоловік прийде до него розказати, як там ему ходилося до царського офісу, але не дочекався. Він був дуже зацікавлений тою справою і написав до дому листа, щоби там розпитали про того чоловіка і відповіли ему. Єму відписали, що той чоловік подався до Петербурга шукати правда у царя, а більше про него нічого незвістно.

Пройшло 2 роки. Уже жовнір скінчив свою службу і вернувся до дому. Тут він давай опять розпитувати людей про того чоловіка. Нарешті допитався. Один земляк, що знав того чоловіка, відповів тому жовнірові: „А тамтож уже давно у вязниці сидить!“ — „Як! За що?“ спитав здивований жовнір. „А він там десь ходив до царя з якимсь поданем“. — „Так що з того?“ питает жовнір. „А те, відповідається той ему, щоб не ліз з своєю хлонскою пікою до такої особи!“

Таку правду знайшов бідолаха у царя.

В. Г.

З Гір.

Говерля. — Вол. Іванець.

Гень за Бескид, за наш руський
Пнесъ в небо хребтами;
Де царі орел з медведем
Ділять ся верхами!...

Де в широкій полонині
Буйні вітри грають;
Де з скалами, де з ярами
Громи розмовляють!...

Гень де шпилі Чорногори
Розтинають хмари;
Де сопівка, де трембіта
Пильнує отари...

Там цариці, там Говерлі
Горде чоло сяє;
В бриляントовім диядемі
Срібних хмар палає!...

Під сніжною мантиєю
Криє свої склони
А Петраш із Близницею
Кладуть їй поклони!...

Там Кічера, Кукул, Кострич
Й чорногірських верхів сила,
Шід широкій сніжній
Гориесь еї крила !

Там то бистра Тиса з Прутом
Беруть свої струї;
Там луч сонця кладе перші
Свої поцілуї! ..

Тамто Довбуш з легінами
Гуляв колись съміло,
Тамто славне племя Уців
Колись багатіло! ...

Колись було... не вернеть ся
Всю криє ся в сумі;
Днесь чужинці тут панують
Говерля в задумі! ...

Вже в широких полонинах
Трембіта не грає,
Голий гуцул ту жидівські
Стада випасає...

Гей верніть ся славний Довбуш
Й гуцуле — королю...
Несіть пімсту вороженькам
А гуцулам волю! ...

Іван Діброва.

За землю.

Ще не зоріло, як Василь Семенів з рискаlem у руках йшов у поле. Нè йшов а біг. Ноги його ледво доторкали ся землі, немов перед боязниною, щоб до неї не прилипли та не спинили його ходу.

Задиханий та змучений на цілім тілі добіг він до своєї ниви, впав на чорну рілю. Лежав на ній і дивився в сторону села.

..Нема ще, не йдуть", пробурмотів до себе -- ,а прийдуть, певно прийдуть! Прийдуть і візьмуть її — так казали. Мовляв, си нива після давного права ще належить панови і він після права візьме її назад. Візьме?" — Він здрігнув ся цілий, його руки стиснули кріпко рискаль, а з очей так і посыпались іскри.

— I мало йому ще тої землі, мало тих ланів, лісів та пасовиск! Мало! Ех, мой, не дав би тобі навіть сажень на гріб, бо і тої шкода, а кинув би твоє стерво оттам псам на поталу! I зроблю! Не дратуй, бо не знаеш, що мужик годен, як приведеш його до встекlosti !

Він ще душе припав до землі, а руки сильнійше стискали за рискаль.

— Кажуть, параграф так каже, що боже, то віддай Богови, а що панське, то панови! Параграф! А хто ті параграфи вкладав, а хто підписував їх? Чи питалися мужика, чи вони для нього добрі? Чи сказали: Мой хлопе, ади, ми такі параграфи вклали, чи годишся з ними? — А так повкладали їх самі, а тепер кажуть: право так каже! — А я знаю своє право, свої параграфи! Знаю, що як мужик з голоду вмирає, то дай йому кусник хліба, бо він свої зуби згриз над обробленем чужого поля! — А таких параграфів у них нема! Тай кажуть ще, що право для всіх однакове! А я знаю, що то, що чоловікови найдорожче, з чого він живе, не сьміють відбирати! — А мені земля найдорожша! — Та-ж то моя рідна маті: Та-ж то мое все! Та-ж я її потом зросив, та кожда грудочка сеї чорної рілі крівавими слезами пересікла! Та-ж я її любив більше, як рідну матір!

Бувало, вийду до неї, та бою ся навіть тяжко ногою стати — га-ж вона все відчуває — ая, все, так як людина. І так по легоньку ходжу, щоб сліду за мною не було, щоб не здоптав, щоб кукурузки мені вродила. А я кождай кукурузок, кожду фазульку, то не сапою, а руками підгортаю, бо з того мушу і вижити

з дітьми, тай податок заплатити. Так, так! А як бувало загріє сонечко, як повіє теплий вітрець, впаде дрібненький дощик, то я вийду на поле на ниву, тай враз із жайворонками побожні пісні сипіваю. Богови дякую! — А насунеться чорна хмара на небі, загремять громи, то я біжу, паду на свою нивку, та хороню її від тучі, щоб моя праця не пропала!

А прийде зима, то я її гноем вкриваю, щоб мороз до внутра її не вкрав ся, щоб вона сили плодовитости не згубила!

А ввечері навчаю дітий, щоб землю любили, більше як матір, бо матір вмре, вони лишуться сиротами, а земля буде їх кормити! Вона при добрій старанності віколи їх не покине! Вона заступить і батька і матір і все!

Сонце вже почало викочувати ся зза темного ліса, а Василь все сидів на однім місці, все тулив грудки землі до своїх грудей, та приговорював до себе.

Так тяжко, невимовно тяжко було Йому на серцю. Здавало ся, що туй туй розступить ся під ним той кусник його землі, — втече, зникне і він повалиться в безодню, пропаде в гирлі ненаситної землі. — Якийсь зловіщий, тяжкий жаль хапав його за душу, дер її на кавалки — дусив, не давав спромоги дихати. Йому було так душно, піт ронив із лиця та краплями спа-

дав на чорну рілю. А дорогою із села здіймались порохи та легеньким туманом вкривали вузонькі хлопські ниви. Гарний візок, тягнений двома бистрими кіньми, торохтів та виринав то поринав серед того пороху.

А кождий стук того візка ранив його серце, розривав його душу.

Хотів щось говорити, кинути проклони, та не міг.

А візок зближався і вконець став близь Василя. З візка вискочив знакомий вже Василеві сільський і ще другий панок, комісар, що прийшов передавати ниву дідичеви.

— Бадю, зачав комісар — як знаєте, ся нива належала давно панови, а ви прийшли в її посідане лиш через те, що ваш тато служив панови. А що ви тепер „згордили ся“ і не хочете вже пана знати, то пан бере її назад собі. Се я хотів лише вам сказати, щоб ви знали, що ся нива вже більше не ваша! Розумієте!

Стояв над Василем заклавши руки в кишені і згірдливим поглядом дивився на него.

Грізно дивився мужик на зухвалого пана, але не промовив ні слова.

Той хотів ще ступити крок наперед і повторити свої слова, але Василь нараз, наче облитий окропом, захопився на ноги, випростувався і ціпко затис в руках рискаль. Очі його

заіскрили ся наче в льва і на силу він прошептав: Пане, не съмій і крока ступати на мою землю! Не съмій доптати її поганими ногами! Говори відти і цілий день, але на ниву не съмій! І те „не съмій“ так голосно та громко вимовив, що повітре здрігнуло ся.

„Дурню!“ зачав дідич. „Дурню“, чи ти знаєш, до кого так говориш? — Дай рискаль сюда! і при тім приступив до Василя. В повітрю щось засвистало і сильний удар рискаля повалив пана на землю. Комісар скрикнув, скочив крок наперед, та в тій хвилі постигла його та сама доля. Червоними струями лила ся кров із обох вбитих, а Василь блідий наче стіна стояв над ними.

— Не дратуй мужика, бо не знаєш, що він годен, як приведеш його до встекlosti! — повторив він, кинув рискаль і обернув ся до відходу.

Сумно та дико кракали ворони над полем, а ще сумнійливий ступав Василь землею.

Йшов сказати жандармам, що свою землю боронив.

А. Дорошевчи.

Світ без Аллаги.*)

(Арабська байка).

Аллагови знудило ся вічно бути Аллагом. Тож зліз він з престола, вийшов з своєї палати, вступив на землю і взяв на себе вигляд звичайного чоловіка. Від тепер купав ся що ранка в ріці, спав на траві і кормив ся ягодами, які збирал у лісі. Засипляв з вечера, вставав, як сонце скотило.

Сонце скотило кождої днини і заходило кождої ночі. Богато так минуло днів без ніякої зміни.

Птиці сьпівали, риби грали в ріці, словом світ жив як звичайно, так як би ся нічогосянько не стало.

Аллаг усміхнув ся і подумав:

— Знаменито створив я світ; від віків має він назначену дорогу, тож нею іде. Але як то там людям веде ся без мене? Птиці є дурні і риби також, та цікавий я як то можи-

*) Аллаг називає ся по турецки Бог.

ває твір розумний, чоловік — від часу, як я перестав на него з гори глядіти; чи ліпше живе він, чи гірше?

Так думаючи, переходив Аллаг поля, гаї, ліси, аж зайдов до великого города^{*)}) Багдаду.^{**)})

— Но, но, виджу, що те городище стоїть ще на своїм місці — подумав Аллаг.

Місто стояло на давнім місці, по улицях рикали осли і верблюди,^{***)} осли працювали, верблюди і люди працювали, як би нічо не стало ся.

-- Все в порядку — подумав Аллаг — йно певно ніхто не визває моого імені.

Радий був він довідати ся, про що тепер люди говорять. Отже йшов дальше, аж зайдов на торговицю.

Дивить ся, аж тут купець продає молодому парубкові коня.

— Присягаю на Аллага — кляв ся купець — що той кінь молодий. Ледви чи й буде два, три роки як съвіт побачив. Подиви но ся тілько, парубче, який то бистрий кінь. Ви-

^{*)} Город значить — місто.

^{**)} Баїдад арабське місто в Мезопотамії в Азії.

^{***)} Верблюд є великий звір, який в Африці застуває коня і вола.

глядавсь як козак на тім кони. Присягаю ся на Аллага, що на тім кони можеш йти на перегони з лицарями. То гарний, молодий коник, без ніякої хиби, без крихіточки якої хиби, присягаю на Аллага!

— А чи не обдурюеш ти мене? — спитав парубок.

— Який ти дурний! — закликав купець, заломивши руки — як можна бути так дурним. Справді подібного до тебе дурника зі съвічкою не найдеш. Якже я міг би тебе обдурювати, коли я клену ся на Аллага? Чи думаеш, що я через тебе буду занапашував на віки свою душу?

Парубок взяв коня і заплатив золотими, звінкими грішми.

Аллаг дав їм добити торгу, а опісля приступив і соитав купця:

— Як то, добрий чоловіче, ти присягав ся на Аллага, а прецінь же его нема?

Купець лісипав гроші до мішочки, задзвонив ними і съміючись сказав:

— Я знаю добре про се, що Аллага нема, але чиж внакше той молодик був би купив коня? Прецінь кождий видить, що кінь е старий, має слабі ноги і болюки над копитами.

Аллаг засьміяв ся і пішов дальнє.

Іде, іде, аж нараз бачать, як звісний ему

Гуссеін двигає на плечах величезний бальок, два рази більший, як він сам. За Гуссеіном ступає Ібрагім.

Бідному Гуссеінови під тягаром за кождим кроком аж коліна погинають ся, піт лле ся ему цюрком з чола, а очі мало не повилазять з очних ямин. Ібрагім ступає за ним і говорить:

— Не боїш ся ти Аллага, Гуссеіне? Хочеш носити бальки, а не навчив'есь ся ще скоро ходити? Таким чином ти не вспіш за цілий день і три бальки перенести на своє місце. То не гарно, Гуссеіне, то дуже не гарно і не морально. Не наражай, Гуссеіне, так легкодушно своєї душі на вічну погубу. Всевидючий Аллаг споглядає тепер на тебе і гніває ся, що ти лінуеть ся до праці. О Гуссеіне, з болем серця мушу тобі сказати, що ти стягаєш на себе гнів Аллага.

Аллаг торкнув лікtem Ібрагіма, відвів его на бік і запитав:

— Чого ти за кождим майже кроком взиваєш імя Аллага? Его-ж прецінь від кількох тижнів не має.

Ібрагім почікав ся в чуприну.

— Ох голубчику мій — сказав — чував я про те, та щож робити? Якже інакше присилував би я Гуссеіна, щоби він скоршє ніс бальок? Бальків ще чекає досить, чиж маю я

брати другого робітника і ему знов платити? Тож через се я поніс би втрату. Маю може бити Гуссеїна? Та коли він богато від мене сильнійший і міг би мене добре покалатати. Маю замкнути его до криміналу? То ми втіче. Але Аллаг є сильнійший за всіх, перед Аллагом ніхто не втіче, проте я лякаю моого Гуссеїна Аллагом.

Похитав головою Аллаг і пішов дальше. Всюди, де прийшов, куда глянув звучало его імя — Аллаг, Аллаг, великий Аллаг! День добігав до краю, по землі слали ся довгі тіни. На темніючім небі съвтила біла подоба мінарету.* а з его вершки розходив ся голос музеїна:**

— Аллаг є великий, Аллаг є великий!

Аллаг поздоровив музеїна і спітав:

— Чого-ж і ти називаєш Аллага, хібаж ти мусиш вже знати, що его нема?

— Говори тихійше! — кликнув до него музеїн з мінарета — говори тихійше чоловіче! Колиб тебе хто вчув, то пропала би вся моя повага і значінє. Ніхто би й не заглянув до мечету, ніхто би й грейцаря не приніс, як би по съвті рознесло ся, що нема Аллага.

*) Мінарет є то вежа мечету т. е. съватині турецкої; з той вежі скликують попи народ що днини до молитви.

**) Музейн є у Турків той піш, що влічє до молитви.

Обличе Аллага захмарило ся, він взніс очі до неба і нагло, перемінивши ся в огністий стовп, взніс ся в гору, оставляючи музеїна лежачого з переляку лицем до землі.

Вернув тоді до своєї палати, сів на престол і почав глядіти на землю. Але вже усьміх не веселив его облача, а очі гляділи сумно.

Невдовзі станула перед престолом Аллага, трисучись зі страху, правовірна душенька, бажаючи дістати ся до раю.

— Говори чоловіче, що доброго ти зробив за час твого побуту на землі? — озвав ся Аллаг.

— Взиванем безнастanco, о великий Аллагу, твого імені.

— Аллаг відвернув голову.

— Ну, а дальше, що ще?

— Що небудь я коли зачинав, щом предприняв, все в твоє імя.

— Добре, добре, але що ти ще доброго зробив?

— Всіх напоминавем, щоб ім'я твоє хвалили і на устах його мали при всякій нагоді.

— Но то певно доробивесь ся несогірше — засьміяв ся могучий Аллаг.

Душа безперстанно дрожала зі страху.

— Видил сам, що справа кепска — сказав Аллаг і відвернув ся, щоби не видіти, як надлетів чорний чортиско, хватив душеньку за ноги тай поволік до пекла.

Так то Аллаг нагнівав ся на землю.

Як воян пімстив ся на цареви.

(Назна.)

Був собі раз дуже птудерний чоловік, який вмів робити всілякі штуки. Він був вояком, служив у війску, але коли війна скінчилася, ему дали всого три гропі і відправили з війска.

„Пожди лише царю“, сказав він до себе, „таку заплату ти меві дает? Ісля я знайду відповідних людей собі до помочи, то ти будеш мусів мені віддати усії свої маєтки“.

З такими думками подавсь він у ліс і тут подибав здорового хлопа, як той витягнув із землі пість величезних дерев так легко як би се була липа стебелинки якого збіжа.

Наш жовнір обіавав ся до хлопа словами: „А що? — схотів би ти стати в мене на службу і ходати зі мною?“

„Дуже радо“, відповів той, „лише мушу вперед зайти домів і віднести мамі тих кілька патиків, щоб мала чим палити.“

По сих словах він взяв одно дерево, зігнув его наче тоненький прутик, звязав ним решту дерева, завдав собі на плечі і поніс домів, не-

начеб то була справді вязанка прутя. Невдовзі вернув назад, а жовнір в котрого він наняв ся сказав:

„Сподіюсь, що ми оба не загинемо в съвіті“.

Пустився в дорогу. Аж тут надибали стрільця як той клячучи на однім коліні міряв в якийсь предмет.

„Що ти робиш?“ — поспідав жовнір.

„О“, відказав стрілець, „там дві милі звідси сидить на дубі муха і я хочу поцілити її в ліве око“.

„Чи так?“ — закликав здивований жовнір. „То ти лише ходи з нами а таких трох як ми певно дамо собі раду в съвіті.“

Стрілець згодив ся і пішов з ними. По дорозі подибали они сім вітраків. Погода була прегарна, спокійна, навіть листе на деревині не рушалось, а мимо того крила вітраків обертались з незвичайною скорістю.

„Що би се могло значити“ — сказав жовнір, „бо не чую найлегчого подуву вітру у воздусі“. Але не могучи довідатись, що сему за причина, пішли дальше. Доперва коли увійшли знов зо дві милі побачили чоловіка, як той опершись о дерево, замкнув одну дірку в носі а другою дув що сили.

„Приятелю“ — поспідав жовнір, „що ти робиш?“

„Аджеж не бачиш?“ — відказав незнаний.
„Дві милі звідси стойть сім млинів і я дую,
щоби їх крила оберталися“.

„О, ходи з нами“, сказав жовнір... Ісля
нас таких чотирох буде разом, то не дамо на-
плювати собі в кашу“.

Той що дув восом згодив ся, і пішли ра-
зом.

Коли так ішли, подибали чоловіка стоячого
на одній нозі. Друга его нога була відтата і
лежала на землі коло него.

„А ти що за оден?“ — поспитав жовнір.
„І що тут робиш?“

„Я е бігун, а що не хочу за скоро бігати,
то відстав ем собі одну ногу. Ісля я на обох
ногах, то могу бічи ними так скоро як птах
летить“.

„Ісля так, то ходи з нами“, відповів жов-
нір і они пішли.

Невдовзі подибали якогось чоловіка, котрый
мав на собі такий величезний капелюх, що за-
ходив му аж на уха і не можна було з під не-
го видіти ані його очій ані носа.

„Ти чого в такім капелюсі ходиш?“ — по-
спитав жовнір. „Виглядаєш в нім як дурень“.

„Не могу его інакше носити“ — відказав
незнаний, „бо скілько разів заложу его на
голову як належить, то стає таке зимно, що

птахи мерзнутуть у воздухі і падуть неживі на землю."

„Ходи з нами", кликав его вояк. „Таких спільств як ми можуть чуда робити в сьвіті".

І так пустились они в дальшу дорогу. По якімсь часі дійшли до столиці, де мешкав цар. Тут довідались, що цар проголосив, що если хто пустить ся в перегони з его дочкою і побідить єї — то дістане її за жінку, если ж ні — буде повішений. Довідавшись про те, вояк сей-час пішов до царя і сказав, що він хоче старатись о руку его дочки, если цар дозволить одному з его слуг іти в перегони з царівною.

Цар згодив ся, але сказав, що если слуга вояка не перебігне царівної, то і він і слуга понесуть смерть.

Коли вже все зістало приготоване до перегонів, бігун причіпив собі свою другу ногу, а вояк ему сказав: „Вважай же товаришу, біжи як можеш найскоріше, бо від сего зависить твоє і мое жите".

Умова була така, що хто перший принесе на умовлене місце горнятко води з віддаленої керниці той виграє перегони. І бігун і царівна дістали по горнятку на воду і обое стали бічи в одну хвилю. Але заледви царівна відбігла трохи, вже бігун геть випередив єї, так як би его вітер поніс. Добігши до керниці він начер-

пав води і став вертати назад, але коли був в половині дороги, почув сильне умучене, поставив горнятко з водою на землю, а сам простянувся і скоро заснув. Під голову вмісто подушки, положив собі кіньський череп, який знайшов недалеко. Тимчасом надбігла до керниці царівна, котра справді могла біти дуже скоро, набрала води в горнятко, а вертаючи назад, побачила бігуна спячого. Она дуже втішилася і сказала: „ага, тепер він в моїх руках“. Опісля в мить вилила воду з его горнятка а сама чим скорше поспішила назад додому.

Здавало ся, що вже все страчене, але стрілець, товариш вояка, стояв весь той час на високім мурі замку і все бачив що діяло ся.

Видячи яке небезпеченьство грозить его товаришам, він сейчас намірив свою стрільбу там де спав бігун, вистрілив і трафив в сей череп що служив бігунови за подушку. В мить бігун зірвався і побачив, що его горнятко порожнє, а царівна геть до мети добігає. Але він не стратив надії; дав кілька скоків і вже був при керници. Тут набрав води і знов кількома такими скоками дігнав царівну та ще й випередив, бо вернув назад десять мінут раніше від неї.

Зажурив ся цар із своєю дочкою, раз що

„Добре”, відказав вояк; „я відкажусь від руки твоєї дочки, если даш мені стілько золота, скілько донесе оден з моїх слуг”.

Цар врадував ся дуже відповідею вояка тим більше, що він сказав, що піде геть сейчас і за грішми прийде доперва за два тижні. Опісля жовнір скликав усіх кравціх того царства і казав їм вшити такий величезний міх, що они мусіли над ним працювати через 14 день. Коли міх був готов, вояк закликав силача, котрий з корінем виравав дерева, дав ему нести сей міх і так оба вішли до царя. Коли прийшли перед замок, поспітав цар: „Се кто той чоловік з міхом так великом як хата?” Довідавшись що се жовнір прийшов зі своїм слугою з міхом по гроші, цар дуже зажурив ся. „Пропадуть усі мої гроші!” — подумав він. Але щож мав робити? Кезав принести тону золоту, яку аж шіснайцять людий мусіли таскати, але слуга вояка взяв єї легко в одну руку і кинув ді міха.

„Принесіть більше!” — сказав він. „Се навить не вистарчить, щоби дно закрити. Тоді казав цар приносати ще більше золота, але мішок дуже поволи наповняв ся. „Давайте більше!” кричав силач. „Я не маю часу тут з вами довго бавитись“. Тоді цар казав привезти сім сот вовів золота з усіх сторін свого царства,

але і того було ще за мало. Силач упхав в міх не лиш все золото яке привезли, але і вози з биками, що тягнули се золото. Вкінці бачу-чи, що в цілім царстві нема на стільки золота, щоби наповнити его міх, силач закрутав его підняв на плечі і поніс геть.

Коли цар побачив як всю золото его царства забрав оден чоловік, він впав в скажену лютість — і сейчас видав приказ своїм козакам, щоби здоганяли вояка і его товаришів а передовсім привели назад чоловіка, що ніс золото у міху.

Послушні приказам царя, два регіменти козаків сейчас пустились в погоню за подорожними, а коли наблизились до них закричали: „Сейчас здавайтесь і покиньте се золото — а ні, то порубаем вас в куски“!

„Що ви кажете?“ — поспітив той, що міг добре дути. „Хочете, щоби ми здавались? Чекайте трохи, а заки ми здамось, може ви потанцювали собі у воздусі“. І замкнув одну дірку в носі а другов дув так сильно, що оба регіменти козаків полетіли у воздусі геть за гору — оден на ліву, другий на праву сторону. Тілько одного майора, що був вже дуже старий пощадив сей, що дув так сильно. Він ему сказав: ..Іди і скажи цареви, що если пі-

шле більше козаків на нас, то я з ними зроблю таке саме як і з онтими".

Коли цар про все довідав ся, мало не скавився зі злости; але порадити не міг нічого.

А воїк із своїми товаришами повернув до мів, там розділили громі поміж себе і жили щасливо аж до смерти.

„Читальня“

просвітнє видавництво імені Антона Бончевского

Виходить в формі книжечок раз на місяць.

Передплата на рік виносить півтора доляра.

Поодинокі книжечки коштують від 15 до 50 центів залежно від їх величини.

Доси вийшли слідуючі книжочки:

ІМПЕРІЯ ЗЕМЛІЙ.	Ст. 48.	Ціна 25 цнт.
АМЕРИКА, збірка віршів, 32 стор.		Ціна 15 цнт.
РЕЙНІННІ ВИРОВАНИ СТАРИНИХ НАРОДІВ.	Ст. 45.	Ціна 20 цнт.
З РЕКІННІХ НІВ.	Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
СЛОВО ч. 5.	Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
СЛОВО ч. 6.	Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
СЛОВО ч. 7.	Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
ЯКІ ТО є ЛЮДІ НА ЗЕМЛІЙ.	Ст. 96, з 20 образками.	Ціна 50 цнт.
ЖИТЕ, ЗАРБЬКИ, ОРГАНІЗАЦІЇ т. п. в Польських Державах.	Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
НАВЕРНЕНИЙ ГРІШНИК.	Ст. 46.	Ціна 20 цнт.
ХТО з ЧОГО ЖИЄ і ЗЕМЛІЯ РЕЧЕ.		Ціна 15 цнт.
КНИЖКА РАХУНКОВА.		Ціна 50 цнт.
СТРАЙК. Сценічний образ в трох діях.		Ціна 20 цнт.
СТАРОДАВНІ КАЗКИ і ОНОВЛЕННЯ.	РОБІТНИЧІ ІСІНІ.	Ціна 15 цнт.
КАЗКИ ПРО ЗЛІДІВ.		Ціна 15 цнт.
ЯК МУЗЫК ХОДІВ ДО ЦАРЯ ПРАВДИ ШУКАТИ.	І т. д.	Ціна 15 цнт.

Хто схоже розпродувати ст. книжочки, дістане значний опуст.

Всі листи і гроші треба застосувати на адресу:

„CZYTALNIA“, Box 353, Scranton, Pa.